

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Факультет іноземної філології

Кафедра германських мов і зарубіжної літератури

Дипломна робота

магістра

з теми: **«ІНТЕРТЕКСТУАЛЬНА СКЛАДОВА РАННЬОЇ
ТВОРЧОСТІ В. ГОЛДІНГА»**

Виконала: студентка 2 курсу
Angb1-M17 групи
спеціальності 014 Середня освіта (Мова і
література (англійська), додаткова
спеціальність 014 Середня освіта (Мова і
література (російська)
Іскрук Христина Ігорівна

Керівник:
Титянін К.О., кандидат філологічних
наук, доцент, доцент кафедри
слов'янської філології та загального
мовознавства

Рецензент:
Кеба О.В., доктор філологічних наук,
професор, завідувач кафедри
германських мов і зарубіжної літератури

Кам'янець-Подільський - 2018 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
Розділ 1. Історико-літературні та теоретико-методологічні проблеми вивчення творчості В. Голдінга.....	7
1.1. Основні тенденції вивчення ранньої творчості В. Голдінга.....	7
1.2. Інтертекстуальність як теоретико-літературна проблема.....	17
Висновки до розділу.....	27
Розділ 2. Особливості трансформації претекстових форм у романах В. Голдінга 1950-х років.....	28
2.1. Специфіка перегляду ідейно-змістових векторів робінзонади у романі "Володар мух".....	28
2.2. Міф у художній структурі роману "Спадкоємці".....	37
2.3. Трансформація робінзонади в контексті біблійної проблематики в романі "Злодюжка Мартін".....	49
2.4. Трансформація екзистенціалістської парадигми в романі "Вільне падіння".....	60
Висновки до розділу.....	65
Розділ 3. Форми і функції інтертекстуальності у романах В. Голдінга початку 1960-х рр.	67
3.1. Літературні й історичні джерела роману "Шпиль".....	67
3.2. "Піраміда" як соціальний роман з архетипними домінантами.....	74
3.3. Інтермедіальні вияви інтертекстуальності в романах "Шпиль" і "Піраміда".....	79
Висновки до розділу.....	88
Висновки.....	89
Список використаних джерел.....	94

ВСТУП

Вільям Джеральд Голдінг (1911 – 1993), англійський письменник, лауреат Нобелівської премії з літератури 1983 року; його творчість відносять до найбільш яскравих, складних і неоднозначних явищ світової культури другої половини ХХ ст.. Уже з появою першого свого роману письменник опинився у центрі пильної уваги учених і літературних критиків. Як наслідок історія голдінгознавства сьогодні охоплює понад півстоліття, що дозволяє виділити декілька етапів дослідження творів письменника.

Попри те, що зарубіжними й вітчизняними літературознавцями проведена велика робота щодо з'ясування різноманітних аспектів художнього доробку автора, діапазон дослідницьких підходів є настільки широким, що аторіутруднює виокремлення якоїсь однієї узагальнювальної концепції. Звертаючись до огляду досліджень, присвячених Голдінгові, можна зробити висновки, що погляди дослідників різняться; особливо це стосується генетичної природи його творів, тобто зв'язку з попередньою літературною і культурною традицією, проблемою інтертекстуальності у її широкому літературознавчому значенні.

У літературознавстві не існує однозначного тлумачення інтертекстуальності і її місця в творчості Голдінга, оскільки автор у процесі творчої еволюції свідомо звертався до певної традиції і несвідомо відтворював різноманітні архетипні коди. Романи автора переповнені символічними образами, біблійними та міфологічними ремінісценціями. Специфічність ідейно-стильового напрямлення творчості митця, особливий емоційний вплив формують індивідуально авторську, саме Голдінгову картину світу. Його художній світ — це узагальнено складний комплекс філософських та релігійно-дидактичних роздумів, своєрідних форм їх художнього втілення у цільне й водночас суперечливе, діалектичне за своєю художньою сутністю полотно. Необхідністю вивчення як самих літературних і культурних джерел спадку Голдінга, так і засобів їх поетикального

вживлення в авторські тексти, особливо на ранньому етапі його творчого шляху, коли відбувалося формування його художньо-естетичної системи, зумовлюється актуальність магістерської роботи. Її проблематика визначається тенденціями розвитку літературознавства, потребою подальшого студіювання творчості видатного письменника і розробки принципів, методів та особливо методики інтертекстуального аналізу літературно-художніх, у їх теоретичному обґрунтуванні та практичній перевірці. Розв'язання поставленої проблеми спрямоване насамперед на поглиблене вивчення творчого світогляду та творчого мислення В. Голдінга.

Об'єктом дослідження є романи письменника раннього періоду творчості (1950-1960-ті рр.): "Володар мух" ("Lord of the Flies", 1954), "Спадкоємці" ("The Inheritors", 1955), "Злодюжка Мартін" ("Pincher Martin", 1956), "Вільне падіння" ("Free Fall", 1959) "Шпиль» ("The Spire", 1964), "Піраміда" ("The Pyramid", 1967) та дослідження інтертекстуальних зв'язків у цих творах. В об'єкт студіювання входить також ознайомлення з критичним аналізом творів В. Голдінга дослідниками-літературознавцями, статтями та монографіями про його творчість, літературні та історичні джерела окремих романів.

Предмет дослідження – інтертекстуальна парадигма ранньої творчості Голдінга, що виявляється в особливостях сюжетно-композиційної, хронологічної та оповідної романної структури.

Мета роботи — простежити витоки творчості Голдінга, причини та художні наслідки звернення письменника до традиційних сюжетів і образів та актуальних художньо-філософських систем, дослідити форми і функції інтертекстуальності в творчості письменника.

Для досягнення поставленої мети передбачається розв'язання таких **завдань**:

– визначити основні тенденції і напрями дослідження творчості Голдінга вітчизняними та зарубіжними дослідниками-літературознавцями;

- проаналізувати специфіку переосмислення письменником таких традиційних сюжетів, як робінзонада, перебування в чистилищі, злет і падіння;

- охарактеризувати ставлення письменника до екзистенціалізму та трансформації екзистенціалістських ідей у його романах;

- дослідити специфіку та інтерпретацію Голдінгом усталених міфологем та архетипів в процесі аналізу його художніх творів;

- з'ясувати особливості інтермедіальних проявів у романах письменника.

Теоретико-методологічною базою дослідження є категорія інтертекстуальності та її роль у поетиці художнього твору.

На формування теоретичної бази і визначення понять "міфологема" і "архетип" вплинула новітня міфологічна критика (Л. Леві-Брюль, М. Еліаде, Є. М. Мелетинський).

При написанні роботи залучено значну кількість праць зарубіжних і вітчизняних літературознавців, присвячених творчості Голдінга.

У магістерській роботі використано поєднання декількох **методів літературознавчого дослідження**: метод комплексного аналізу, що розглядає ієрархію варіантів інтертексту в різних ракурсах: змістовій (тематика, проблематика), структурній, і мовностильовій площинах, а також герменевтичного, тобто інтерпретаційного підходу до твору з погляду триєдності автор-текст-читач. У ході дослідження вказаних романів Голдінга використовувався метод контекстологічного аналізу, метод інтертекстуального й герменевтичного аналізу; метод порівняльно-історичного вивчення й системного аналізу художнього твору.

Наукова новизна дослідження полягає у системному підході до вивчення творчості Голдінга; здійснено спробу простежити інтертекстуальні зв'язки на прикладі раннього творчого доробку письменника. Доведено, що творча система Голдінга формувалася на основі активного діалогу з попередньою культурною, літературною і філософською традиціями.

Виявлено значення різних форм інтертекстуальності в художній структурі раних романів письменника, зокрема розробки традиційних сюжетів, образів, міфологем, архетипів.

Практична цінність роботи полягає в можливості використання її матеріалів і висновків при підготовці лекцій і семінарів з історії зарубіжної літератури ХХ ст. у закладах вищої освіти, а також при розробці літературознавчих спецкурсів, присвячених теоретичним проблемам дослідження творчості В. Голдінга.

Структура дослідження. Дане дослідження складається зі вступу, трьох розділів, кожний із яких завершується висновками, загальних висновків та списку використаних джерел (90 позицій). Повний обсяг роботи - 102 сторінки, в тому числі 93 сторінки основного тексту.

ВИСНОВКИ

Внаслідок проведеного аналізу романів В. Голдінга 1950-х – першої половини 1960-х років ("Володар мух", "Спадкоємці", "Злодюжка Мартін", "Вільне падіння", "Шпиль", "Піраміда") в аспекті їх інтертекстуального наповнення доходимо таких висновків.

Усі твори письменника демонструють тісний зв'язок із попередньою літературно-культурною традицією. Вони чітко орієнтовані на певні попередні літературні взірці, з яких особливе зацікавлення Голдінга викликає сюжет робінзонади. По-різному трансформуючи цей сюжет у романах "Володар мух" і "Злодюжка Мартін", письменник спростовує уможлидність і спрощеність просвітницького ідеалу "розумної" і "доброї" людини, стверджуючи необхідність осягнення зла як невід'ємної складової людської природи і пошуків контролю над ним.

Уже перший роман Голдінга – "Володар мух" – був задуманий як пародія на роман «Кораловий острів» Р. М. Баллантайна, англійського письменника вікторіанської доби, яка перейшла в полеміку, а в результаті виник самостійний художній твір зі складною філософською проблематикою. Голдінг гротескно "вивертає" усі сюжетні ходи Баллантайна. Персонажі "Володаря мух" не лише не зміцнюються в джентльменстві і цивілізованості, як то було в «Кораловому острові», але вироджуються в плем'я, що стоїть на дуже низькому ступені розвитку. Історія цивілізації ніби прокручується письменником у зворотному напрямі, від сучасності до далеких витоків. Важливою складовою роману є його орієнтація на біблійні архетипіку. Так, образ Саймона орієнтований на Ісуса Христа, апостола Петра; у ньому також втілюється біблійний мотив жертвності й спокути.

Якщо у «Володарі мух» письменник пародіював роман Р. Баллантайна «Кораловий острів», то у "Спадкоємцях" мішенню критики став Г. Веллс, на що красномовно вказує епіграф, взятий з його «Нарису історії». Ще тісніші паралелі простежуються між «Спадкоємцями» та оповіданням Веллса 1921

року «The Grisly Folk» («Волохаті люди»), де письменник художньо зобразив теорію витиснення неандертальців людьми сучасного типу.

Голдінг неодноразово говорив про своє неприйняття веллсівського спрощеного погляду на історію і природу людини та впевненості в тому, що науково-технічний прогрес автоматично призводить до прогресу морального. У романі стверджується думка про те, що еволюція не пов'язана безпосередньо з мораллю і не містить гарантій покращання морального стану людства, а скоріше навпаки.

У художній структурі "Спадкоємців" істотне місце займає архетипіка природних стихій як аналогу міфологічній свідомості первісних людей, особливо води. Вода та водоспад – центральні символи роману. Водоспад, існуючи на фабульному рівні у вигляді фізичного об'єкту, на філософсько-ідейному рівні набуває символічного значення завдяки семантиці англійського слова «Fall», яке позначає не лише «водоспад», а й «гріхопадіння». Це дозволяє говорити про біблійні мотиви у творі, які дають змогу трактувати весь роман концептуальну схему біблійного міфу.

У романі "Злодюжка Мартін" Голдінг продовжує трансформувати робінзонадний сюжет у поєднанні з міфологічною і біблійною парадигмою. Важливою інтертекстуальною паралеллю є те, що персонаж твору уподібнюється не лише Робінзону, а й Прометею, а хронотоп відповідає біблійним шести дням творіння. Відмінність від класичного сюжету поглиблюється тим, що Робінзон, створюючи своїми руками навколишній світ, повторює процес підкорення природи і виникнення матеріальної, раціональної цивілізації, а Крістофер Мартін створює рятівне буття своєю свідомістю, адже перебування на рифі посеред океану є відчайдушною спробою втримати життя, а сім днів боротьби за виживання насправді виявляються шляхом очищення від усіх нашарувань цивілізації до глибинного «центру», пошуком істинної сутності природи людини.

Якщо для перших романів Голдінга характерним було звернення до певного архетипного сюжету і образу, то в романі "Вільне падіння" об'єктом

інтертекстуалізації стає філософська доктрина, а саме – екзистенціалізм. Голдінг імпліцитно полемізує з її представниками, відстоюючи ідеєю неминучого переходу свободи у свавілля, якщо індивідуум ставить її вище моралі і приносить на її вівтар людські жертви, як то стало нормою життя Семюеля Маунтджоя.

В інтертекстуальному плані роман апелює також до архетипу жертви, що корелює із мотивом перетворення. Контрастна пара «жертва — кат» є одним із найпродуктивніших елементів мотиву перетворення. Поняття жертвоприношення виявляється для нерозривно пов'язаним із досягненням мети. Пообіцявши собі будь-якою ціною домогтися прихильності Беатріс, Семі приносить у жертву, в першу чергу, себе, свою свободу. Він відчуває себе жертвою нерозділеної пристрасті, страждає, божеволіє, втілюючи в життя свій план, а досягнувши мети, перетворюється на ката, який чинить розправу над об'єктом свого бажання, що тепер перетворюється на жертву.

У романах першої половини і середини 1960-х років Голдінг продовжує і розвиває апробовані інтертекстуальні стратегії та полеміку з авторами-попередниками. Роман "Шпиль", попри свою очевидну текстуальну нелітературність (мається на увазі відсутність експліцитних відсилань до претекстів), пов'язаний із численними літературними та історичними джерелами. З-поміж них особливо значущими є книжка Томаса Карлейля "Тепер і раніше", роман англійського письменника вікторіанської доби Ентоні Троллопа "Барчестерські вежі", п'єса Генріка Ібсена "Будівничий Сольнес".

Серед інших джерел роману "Шпиль" називають також п'єсу Ібсена "Бранд" (обидва герої - фанатики, одержимі бажанням побудувати шпиль), твір Томаса Стернза Еліота "Скеля", в якому описуються прості робітники, що будують фундаменти церков, вірш Роберта Браунінга "Єпископ замовляє собі гробницю в церкві Святої Пракседи" (Ансельм у романі нагадує Ансельма з вірша, крім того, тема вірша Браунінга явно пов'язана з описаними в романі стосунками Джосліна зі своєю тіткою, леді Елісон).

"Шпиль" несе в собі також генетичний зв'язок із "Собором Паризької Богоматері" Віктора Гюго і "Золотим храмом" Юкіо Місіми. У усіх трьох романах описані три храми, які займають особливе місце в просторі міської архітектури Франції, Японії і Англії. Собор як схрещення вічного і миттєвого, небесного і земного, людського і божественного визначає композицію, сюжет і символіку вказаних трьох романів.

Романи "Шпиль", "Вільне падіння" і "Піраміда" об'єднує, окрім проблемно-тематичних перегуків, і властивий їм особливий тип інтертекстуальності, що стосується зв'язку літературного твору з творами образотворчого мистецтва, тобто інтермедіальності. Але якщо в романі "Вільне падіння", навіть за умови професійної діяльності Маунтджоя як художника, живописця, інтермедіальність виявляється скоріше імпліцитно, то в і в "Шпилі", і в "Піраміді" мають місце як концептуальні, так і власне зображальні аспекти інтермедіальності. У "Шпилі" це прямий зв'язок із архітектурою й опосередкований із драматургічним мистецтвом, а в "Піраміді" – з музикою.

Так, у "Шпилі" всеосяжний і всепоглинаючий образ собору являє собою основну сцену трагедії, що розгортається перед читачем. "Театралізація" роману сприяє замкнутість основного місця дії, яке багато в чому імітує сцену. У середині собору будується шпиль, що зав'язує головний сюжетний і конфліктний вузол роману, там само божественні одкровення вражають священика Джосліна, чия духовна напруга підсилюється разом із тривожним блуканням між церковними стінами. Всі герої, так чи інакше пов'язані з божевільним священиком, теж належать собору. Всі сюжетні вузли, точки перелому часового потоку концентруються на невеликій "скені" серед курних трансептів і нефів – це зведення шпиля в середохресті храму, зародження доленосного для цього будівництва кохання між Роджером Муляром і Гуді Пенгол, момент зачаття ними серед будівельних лісів дитини, що згодом привело Гуді до смерті, а Роджера до божевілля, знакова для

священика Джосліна сцена сварки з його давнім і близьким другом дитинства священиком Ансельмом.

У "Піраміді" центральною міфологемою є саме піраміда, і в цьому сенсі твір подібний до "Шпиля", де також міфологема шпилю об'єднує всі смислові рівні тексту. Згідно з коментарем дослідника, трикутні грані піраміди символізують вогонь, божественне одкровення і потрійний принцип творіння. Тому піраміда розглядається в якості символу, що втілює увесь процес творіння. В якості архітектурної споруди піраміда є, передусім, гробницею, призначеною для збереження в недоторканості тілесної оболонки людини, яку покинула її душа. У Стародавньому Єгипті (на культуру якого, безумовно, орієнтувався Голдінг при осмисленні поняття "піраміда") в основі культу померлих лежало прагнення до збереження тіла, продиктоване турботою про благополуччя померлого в замогильному житті, що мислилося як матеріальне. "Законсервований" Стилборн - це сучасна Піраміда, усередині якої бродять не люди, а лише набальзамовані оболонки, які навіть і не підозрюють, що вже давно мертві і тому продовжують грати в якусь гру із раз і назавжди заданими правилами.

Водночас форми втілення інтермедіальності в романах "Шпиль" і "Піраміда" є різними. В першому творі переважає імпліцитний зв'язок із драматургією, а в "Піраміді" музика стає важливим проблемно-тематичним комплексом і чинником своєрідної художньо-музикальної структури твору, побудованого за тричастинним сонатним принципом. Музикальні аспекти інтермедіальності тісно переплітаються в романі з драматургічними, театральнo-виставковими, в яких особливу роль відіграють мотиви масковості, травестії, переодягання тощо. Їх використання дає авторові змогу максимально акцентувати соціально-психологічну проблематику твору.

Таким чином, інтертекстуальна складова ранньої творчості Голдінга є надзвичайно багатою і продуктивною. Вона лежить в основі наступних ідейно-художніх пошуків письменника і потребує подальшого вивчення.

Список використаних джерел

1. Аникин Г. В. Современный английский роман (пособие по спецкурсу для студентов филологического факультета). – Свердловск : УрГУ, 1971. – 310 с.
2. Барт Р. Избранные работы : Семиотика. Поэтика / Ролан Барт / Пер. с фр. / Сост., общ. ред. и вступ. ст. Г. К. Косикова. – М. : Прогресс, 1989. – 616 с.
3. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества / Михаил Михайлович Бахтин / Сост. С.Г. Бочаров; Текст подгот. Г.С. Бернштейн и Л.В. Дерюгина; Примеч. С.С. Аверинцева и С.Г. Бочарова. – 2-е изд. – М.: Искусство, 1986. – 445 с.
4. Билык Н. Д. Английский реалистический «роман о художнике» послевоенных десятилетий : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.01.05 «Литература стран Западной Европы, Америки и Австралии» / Н. Д. Билык. — К., 1987. — 17 с.
5. Веселовский А. Н. Историческая поэтика / Александр Николаевич Веселовский. – М. : Высшая школа, 1989. – 404 с.
6. Володина О. В. Явление интертекстуальности в аспекте типологии // Труды Междунар. конф. "Взаимодействие литератур в мировом литературном процессе (Проблемы теоретической и исторической поэтики)" : В 2 ч. – Гродно : ГрГУ, 1998. – Ч. 1. – С. 29–38.
7. Гончаренко Э. П. Творчество Джойса и модернизм 1900-1930 гг. / Э. П. Гончаренко. — Днепропетровск : Наука и образование, 2000. — 244 с.
8. Горина А. В. Пространство и время как базовые категории художественного текста (на материале романа У. Голдинга «Свободное падение») : дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.02.19 «Теория языка» / Антонина Вадимовна Горина. — Краснодар, 2009. — 212 с.

9. Голдінг В. Володар мух [Текст] / В. Голдінг ; пер. з англ. та передм. С. Павличко. Київ : Видавництво Соломії Павличко “Основи”, 2004. 254 с.
10. Елистратова А. А. Уильям Голдинг и его роман «Шпиль» / А. А. Елистратова // Иностранная литература. – 1968. – №10. – С. 211-218.
11. Ефимова Д. А. Библейские мотивы и образы в романах У. Голдинга «Повелитель мух» и «Шпиль» : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.01.03 «Литература народов стран зарубежья» / Д. А. Ефимова. – СПб., 2009. – 20 с.
12. Женетт Ж. Фигуры : В 2 т. / Жерар Женетт. – М. : Изд-во им. Сабашниковых, 1998. – Т. 1. – 472 с.; Т. 2. – 472 с.
13. Западное литературоведение XX века : Энциклопедия. – Москва : Intrada, 2004. – 560 с.
14. Захарова А. Л. Поетика храму у творах художньої літератури (на матеріалі романів У. Голдінга «Шпиль» і Ю. Місімі «Золотий храм») : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.06 «Теорія літератури» / Анжеліка Леонідівна Захарова. – Донецьк, 2004. – 174 с.
15. Зверев А.М. Разбитая раковина / А.М. Зверев // Литературное обозрение. – 1983. – №6. – С. 64-67.
16. Зинде М. М. Творчество У. Голдинга. К проблеме философского аллегорического романа : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.01.05 «Литература стран Западной Европы, Америки и Австралии» / М. М. Зинде. – М., 1979. – 26 с.
17. Ивашева В. В. Эпистолярные диалоги / В. В. Ивашева. — М. : Сов. писатель, 1983. — 367 с.
18. Ивашева В. В. Литература Великобритании XX века : [учеб. для филол. спец. вузов] / В. В. Ивашева. — М. : Высш. шк., 1984. — 488 с.
19. Интертекстуальность: база данных [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.philolog.ru/filolog/intertex.htm>

- 20.Интертекстуальные связи в художественном тексте : межвузовский сборник научных трудов. – СПб. : Образование, 1993. – 147 с.
- 21.Кеба А.В. Андрей Платонов и мировая литература XX века: Типологические связи. / А.В. Кеба – Каменец-Подольский: Абетка-НОВА, 2001. – 320 с.
- 22.Кечерукова М. А. Жанровая специфика и проблематика романов-притч Уильяма Голдинга 1950-1960-х годов : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.01.03 «Литература народов стран зарубежья» / М. А. Кечерукова. — СПб., 2009. — 25 с.
- 23.Кечерукова М. А. Символика и проблематика романа-притчи У. Голдинга «Наследники» / М. А. Кечерукова // Омский научный вестник. — 2006. — № 9. — С. 262—265.
- 24.Костенко Г. М. Релігійно-філософська проблематика та її художнє втілення в англійському романі 1950-1970-х років : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.04 «Література зарубіжних країн» / Г. М. Костенко. –Д., 2000. –20 с.
- 25.Кошелев С. Л. О жанровой специфике романа У. Голдинга «Наследники» / С. Л. Кошелев // Жанровое своеобразие литературы Англии и США XX в. — Челябинск, 1985. — С. 58—77.
- 26.Кристева Ю. Избранные труды : Разрушение поэтики / Юлия Кристева / Пер. с франц. – М. : "Российская политическая энциклопедия" (РОССПЭН), 2004. – 656 с.
- 27.Кузнецова А. И. Пространственные мифологемы в творчестве У. Голдинга : дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.01.03 «Литература народов стран зарубежья» / Анна Игоревна Кузнецова. — М., 2004. — 232 с.
- 28.Литвинюк, О.М. Аксіологічна трансформація загальнокультурних традицій у контексті творчості Вільяма Голдінга : дис. на здобуття наук. ступеня канд.філол. наук : 10.01.05 - порівняльне літературознавство /

- Оксана Миколаївна Литвинюк ; ТНПУ ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2011. – 223 с.
29. Літературознавча енциклопедія : У двох томах. / Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. – К : ВЦ "Академія", 2007. – Т. 1. – 608 с.; Т. 2. – 624 с.
30. Лотман Ю. М. Избранные статьи в 3-х тт. – Т. 1. Статьи по семиотике и типологии культуры / Ю.М. Лотман. – Таллинн : "Александра", 1992. – 480 с.
31. Мірошніченко Л. Я. Філософські домінанти художнього світу Вільяма Голдінга у романах морської трилогії «До краю землі» : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.01.04 «Література зарубіжних країн» / Л. Я. Мірошніченко. — К., 1999. — 21 с.
32. Нямцу А. Е. Миф. Легенда. Литература (теоретические аспекты функционирования) : [монография] / А. Е. Нямцу. — Черновцы : Рута, 2007. — 520 с.
33. Нямцу А.Є., Литвинюк О.М. Міфопоетика Вільяма Голдінга : монографія. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. 232 с.
34. Нямцу А.Е. Русская литература в контексте мировых традиций [Текст]: учеб. пособие / А.Е Нямцу – Черновцы: Черновицкий нац. ун-т, 2009. – 424 с.
35. Павличко, Соломія. Зарубіжна література: Дослідж. та критич. статті. / Передм. Д. Наливайка. – К. : Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2001. – 559 с.
36. Попов Ю. И. Робинзонада XX в. Функционирование традиционной сюжетной модели в европейских литературах новейшего времени : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. філол. наук : спец. 10.01.05 «Література стран Западной Европы, Америки и Австралии» 10.01.08 «Теория литературы» / Ю. И. Попов. — К., 1988. — 23 с.
37. Роман, человек, общество (На встрече писателей Европы в Ленинграде) // Иност. литература, 1963. – №11. – С. 240-246.

38. Синяя А. В. Принципы музыкальной организации романной прозы XX века (Т. Манн «Доктор Фаустус», Дж. Джойс «Улисс», Р. Олдингтон «Смерть героя») : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.01.03 «Литература народов стран зарубежья» / А. В. Синяя. — СПб., 2008. — 22 с.
39. Смирнов И. П. Порождение интертекста (элементы интертекстуального анализа с примерами из творчества Б. Пастернака) / И. П. Смирнов. — СПб. : Изд-во С.-Петербур. ун-та, 1995. — 191 с.
40. Стовба А.С. Поздние романы У. Голдинга: поэтика и проблематика «открытого произведения» : дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.01.04 «Литература зарубежных стран» / Анна Сергеевна Стовба. — Харьков, 2008. — 214 с.
41. Тишунина Н.В. Методология интермедиального анализа в свете междисциплинарных исследований / Н.В.Тишунина // Методология гуманитарного знания в перспективе XXI века. К 80-летию профессора Моисея Самойловича Кагана: Материалы Международной научной конференции 18 мая 2001 г., Санкт-Петербург. — Сер. “Symposium”. — Вып. 12. — Санкт-Петербург: Санкт-Петербург. философ. о-во, 2001. — С. 149-154.
42. Товстенко О. О. Идеино-художественные особенности современной притчи : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.01.04 «Литература зарубежных стран» / О. О. Товстенко. — К., 1989. — 17с.
43. Тороп П. Х. Проблема интекста / Петер Тороп // Труды по знаковым системам. Вып. XIV. Текст в тексте. — Тарту : ТГУ, 1981. — С. 33–44.
44. Урнов Д.М. Дефо / Д.М. Урнов. — М.: Мол. Гвардия, 1978. — 256 с.
45. Фатеева Н. А. Контрапункт интертекстуальности, или Интертекст в мире текстов / Н. А. Фатеева. — Изд. 3-е, стереотипное. — М. : КомКнига, 2007. — 280 с.

46. Фесенко Є. В. Інтермедіальні аспекти в літературі // <http://nimfilmdpu.mozello.com/vseukranska-nternet-konferencija/porvnljne-literaturoznastvo/params/post/1336728/>
47. Хитарова Т.А. Архетипические образы Верха и Низа в романе с притчевым началом (А. Платонов, А. Мердок, У. Голдинг) : автореф. дис...канд. филол. наук : спец. 10.01.01 «Русская литература», 10.01.03 «Литература народов стран зарубежья» / Т.А. Хитарова. – Краснодар, 2003. – 29 с.
48. Чамеев А. А. Уильям Голдинг — сочинитель притч / А. А. Чамеев // Бог-скорпион. Клонк-клонк. Чрезвычайный посол : пер. с англ. / У. Голдинг. — СПб. : Азбука, 2001. — С. 5—30.
49. Шанина Ю. А. Мифопоэтика романов У. Голдинга : дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук : спец. 10.01.03 «Литература народов стран зарубежья» / Ю. А. Шанина. — Уфа, 2007. — 251 с.
50. Шаповал О. Г. Жанрова еволюція творчості В. Голдинга 1950–1980-х років: Дисертація ... канд. філол. наук за спеціальністю 10.01.04. – література зарубіжних країн. Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського. Сімферополь, 2011. 225 с.
51. Anderson D. Is Golding's Theology Christian? / D. Anderson // William Golding: Some Critical Considerations / ed. by Jack Biles & Robert O. Evans. — Lexington : Univ. Press of Kentucky, 1978. — P. 1—21.
52. Babb H. S. Three Novels of William Golding / H. S. Babb. — Columbus, Ohio : Ohio State University Press, 1970. — 141 p.
53. Baker J. R. An Interview with William Golding / J. R. Baker // Twentieth Century Literature : A Scholarly and Critical Journal. — 1982. — Vol. 28(2). — P. 130—169.
54. Baker J. R. Critical Essays on William Golding / J. R. Baker. — Boston : Massachusetts, 1988. — 197 p.
55. Biles J. Talk: Conversations with William Golding. – N.Y.: Harcourt Brace, 1970. – 112 p.

56. Boyd S. *The Novels of William Golding* / S. Boyd // *Lectures in English* University of St. Andrews. — N.Y. : Martin, 1988. — 256 p.
57. Boyle T. *Golding's Existential Vision* / T. Boyle // *William Golding : *Some Critical Considerations* / ed. by Jack Biles & Robert O. Evans. — Lexington : Univ. Press of Kentucky, 1978. — P. 21—39.
58. Breadford R. *A Critical Commentary on William Golding's "Lord of the Flies"* / R. Breadford. — L. : Macmillan, 1966.
59. Bufkin E. C. *The Spire : The Image of Book* / E. C. Bufkin // *William Golding : Some Critical Considerations* / ed. by Jack Biles & Robert O. Evans. — Lexington : Univ. Press of Kentucky, 1978. — P. 136—151.
60. Clark G. *An Illiberal Education: William Golding's Pedagogy* / G. Clark // *Seven Contemporary Authors*. — Austin, 1968.
61. Cleve G. *Elements of Mysticism in Three of William Golding's Novels* / G. Cleve. — Turku, 1986. — 388 p.
62. Crompton D. *A View from the Spire : William Golding's Later Novels* / D. Crompton. — N.Y. : Blackwell, 1985. — 211 p
63. Dick B. *William Golding*. — New York, 1967. — 119 p.
64. Dickson L. L. *The Modern Allegories of William Golding* / L. L. Dickson. — Univ. of South Florida Press, 1990. — 163 p.
65. Egan J. M. *Golding's View of Man* / J. M. Egan // *America*. — Vol. 108 (January 26). — 1963. — P. 140—141.
66. Gindin J. *William Golding* / J. Gindin. — Basingstoke (Hants) ; L. : Macmillan, 1988. — IX. — 124 p.
67. Golding W. *A Moving Target* / W. Golding. — L., Boston : Faber & Faber, 1984. — 202 p.
68. Golding W. *Free Fall* / William Golding. — L., 1972. — 253 p.
69. Golding W. *Lord of the Flies* / William Golding. — N.Y., 1959. — 192 p.
70. Golding W. *The Inheritors* / William Golding. — L. : Faber & Faber, 2005. — 240 p.

71. Golding W. Pincher Martin. – L. – Boston: Faber & Faber, 1956. – 205 p.
72. Golding W. The Pyramid / William Golding. — N.-Y. : Harcourt, 1967. — 253 p.
73. Golding W. The Spire / William Golding. — Harcourt, Brace & World, Inc. — N.Y., 1964. — 203 p.
74. Gordon R. Classical Themes in "Lord of the Flies" / R. Gordon // Modern Fiction Studies. — 1965-1966. — Vol. 11 Winter, № 4. — P. 424—427.
75. Green P. The World of William Golding / William Golding's Lord of the Flies: A Source Book. Ed. Nelson, William. – The Odyssey Press, INC. – New York, 1963. – P. 170-188.
76. Hynes S. L. William Golding / S. L. Hynes // Columbia Essays on Modern Writers. — № 2. — N. Y. ; L. : Columbia Univ. Press, 1964. — 48 p.
77. Hynes S. On Pincher Martin (1976). / William Golding: Novels, 1954-67. – London: The Macmillan Press Ltd., 1985.
78. Johnston A. Of Earth and Darkness: The Novels of William Golding / A. Johnston. — Columbia, Mo. ; L. : University of Missouri Press, 1980. — 312 p.
79. Kare F. The Novels as Moral Allegory: The Fiction of W. Golding, Iris Murdoch, Rex Warner and P. H. Newby / F. Kare // The Contemporary English Novel. — N.Y., 1962.
80. Kermode F. The Meaning of It All: Interview with William Golding / F. Kermode // Books and Bookmen. — Vol. 5 (October), 1959. — P. 9—10.
81. Kermode F. The Novels of William Golding / F. Kermode // International Literary Annual. — № 3. — 1961. — P. 11—29.
82. Kinkead-Weeks M., Gregor I. William Golding: A Critical Study / M. Kinkead-Weeks, I. Gregor. — L., Boston : Faber & Faber, 1984. — 292 p.

83. MacEvan N. Golding's "Lord of the Flies": Ballantyne's "Coral Island" and Critics / N. MacEvan // *The Survival of the Novel: British fiction of the later twentieth century.* — L. : Basingstoke, 1983. — P. 147—163.
84. Medcalf S. William Golding. — L.: Longman Group LTD Harlow, Essex, — 1975. — 43 p.
85. Mueller W. An Old Story Well Told / W. Mueller // *The Cristian Century.* — Vol. 80 (October 2). — 1963. — P. 1203—1206.
86. Oldsey B. S., Weintraub S. The Art of William Golding / B. S. Oldsey, S. Weintraub. — N.Y. : Harcourt, 1965. — 271 p.
87. Peter J. The Fables of William Golding // *William Golding's Lord of the Flies: A Source Book.* Ed. Nelson, William. — The Odyssey Press, INC. — New York, 1963. — P. 21-34
88. Rosenfield C. Men of a Smaller Growth : A Psychological Analysis of William Golding's "Lord of the Flies" / C. Rosenfield // *Literature and Psychology.* — Vol. 11 (Autumn). — 1961. — P. 93—101.
89. Scholes R. E. Fabulation and Metafiction / R. E. Scholes. — Urbana etc. : Univ. of Illinois press, 1979. — 222 p.
90. Tiger V. William Golding. The Dark Fields of Discovery / V. Tiger. — L. : Calder & Boyars, 1974. — 244 p.